

JOVANA GLIGORIJEVIĆ

CAAS Škola novinarstva
Novinarstvo u nedeljniku

“NOVINARSTVO U NEDELJNIKU JE TRKA SA VREMENOM”

JOVANA GLIGORIJEVIĆ

Iako bi se mnogi novinari složili sa tim da je zlatno doba nedeljne štampe prošlo, oni su još uvek uticajni mediji. Njihov značaj daleko prevazilazi tiraže čak i najtiražnijih nedeljnika. Planetarno popularne ličnosti smatraće uspehom naslovnicu u američkom TIMES-u. Novinarstvo u nedeljniku sadrži izazove različite od drugih. Periodična nedeljna štampa svoju najveću slavu stekla je u SAD, odakle se preselila širom planete. Najstariji domaći nedeljnik je NIN koji je od dnevnih novina 1970. postao nedeljni magazin. Kako bi ispoštovali pravila aktuelnosti i relevantnosti tema kojima se bave, urednici i novinari nedeljnika nalaze se pred stalnim stresom da li će im se objavljeni materijal - od trenutka pisanja do trenutka objavljivanja, ubajatiti ili biti zamenjen novim, znatno važnijim vestima.

Poput drugih novinarskih žanrova i tekstovi iz nedeljnika oslanjaju se na zanatska pravila vesti, ali zahtevaju više od prostog prenošenja informacija. *Long read* žurnalistika podrazumeva više informacija, dobru upućenost autora, besprekornu argumentaciju, a često i izgrađen stil pisanja. Zbog ovoga je pored zanatskih pravila vesti, novinarstvo u nedeljniku zahtevnije i novinari moraju da obrate posebnu pažnju na strukturu, logiku i stil teksta na kom rade.

“

“NOVINARI NE ISTRAŽUJU SAMO KRIMINAL I KORUPCIJU”

JOVANA
GLIGORIJEVIĆ

Posebna zainteresovanost i upućenost u neku temu, za novinare u nedeljniku biće komparativna prednost. Stil se vežba i gradi kroz vreme, a novinarima u nedeljniku je pored ove dve stvari – upućenosti i stila, od velikog značaja i poznavanje validne argumentacije svojih tvrdnji. Postoji nekoliko najčešćih logičkih grešaka koje svakodnevno koristimo, ali u novinarstvu mogu da predstavljaju crvenu liniju preko koje se ne prelazi. Duži spisak se nalazi u knjizi “[50 logičkih grešaka za koje treba da znate](#)”, a mi vam predstavljamo veličanstvene tri. Svaka od ove tri greške ima svoje podvrste koje možete da nađete u pomenutoj knjizi.

1. Pozivanje na većinu (tvrdnja da je nešto tačno samo zato što je popularno)

Ova greška se naziva još i pozivanje na narod, pozivanje na masu, pozivanje na verovanje, pozivanje na demokratiju, pozivanje na popularnost, argument iz konsenzusa, autoritet većine, pozivanje na brojnost i saglasnost klanova.

Pozivanje na većinu je logička greška koja nastaje kada se tvrdi da je nešto istina samo zato što veliki broj ljudi smatra da jeste. Mana ovog argumenta je to što popularnost neke ideje apsolutno nije dokaz njene istinitosti. Da jeste tako, još uvek bismo se držali drevnog verovanja da je Zemlja ravna.

Ova logička greška se bazira na tome što se opravdanost nekog verovanja meša s rasprostranjeniču tog verovanja. Stav jedne osobe svakako može biti pogrešan, ali to takođe može važiti i za stav većine ili čak svih.

Kod izvođenja ovakvog zaključka je određivanje koliko tačno ljudi je potrebno da bi se dobila kritična masa dovoljna da određeno mišljenje bude istina. Da li je dovoljno da to bude malo više od 50%, 80% ili je možda potrebno 90%? Čak i ako postoji apsolutna saglasnost od 100%, to ne znači obavezno da je argument validan.

“Istina je istina, čak i ako niko u nju ne veruje, a laž je laž, čak i ako svi u nju veruju.”

Primer:

Na izborima uvek pobedi najbolji kandidat.

Istorija je prepuna suprotnih primera. Pobeđuje kandidat sa najviše glasova, a to nažalost, ne garantuje da je ujedno i najbolji.

2. Strašilo (pogrešno predstavljanje argumenta da bi se lakše opovrgao)

Strašilo je logička greška koja nastaje kada se protivnikov argument pogrešno predstavlja s namerom da se što lakše ospori. Po pravilu, taj novi, izmišljeni argument očigledno je pogrešan i vrlo ga je lako opovrgnuti. Sagovornik stvara novi argument tako što preteruje u iskazu ili izobličava prvobitni argument, a može i da potpuno prefabrikuje protivnikove reči. Evo kako nastaje ova greška. Neko smišljeno – dešava se i nemerno – pogrešno protumači ili izvrne sagovornikovu izjavu, pa zatim kreće da pobija tu novu izvrnutu verziju umesto pravog argumenta. Strašilom se naziva taj novostvoreni argument, koji je lažna predstava pravog.

Ova logička greška dobila je naziv na osnovu poređenja napada na slaminato strašilo i borbe sa živim protivnikom. Kudikamo je lakše oboriti slaminato strašilo ili lutku za vežbanje borilačkih veština nego pravog rivala. Jednako je u raspravi mnogo lakše opovrgnuti lažni, izmišljeni argument od pravog. Ova logička greška se ponekad namerno koristi u retorici kada je vrlo teško izaći na kraj s protivnikovim argumentom. Ukoliko govornik uspešno opovrgne izmenjeni argument, potpuno će obmanuti slušateljstvo: ostaviće ih u uverenju da je opovrgao prvobitni argument. Kada se koristi namerno, strašilo je veoma nepoštena taktika kojom se gasi iskrena, racionalna diskusija. Može se opravdano smatrati predajom i odustajanjem od rasprave.

Marko smatra da bi valjalo smanjiti poreze. Stevan odmah reaguje: to ne dolazi u obzir jer država ne može da funkcioniše bez dohotka od poreza.

Stevan pogrešno izjednačava smanjivanje poreza s potpunim ukidanjem poreza, što je, naravno, tvrdnja koju je mnogo lakše oboriti.

3.Teksaški revolveraš (pristrasnost prema podacima koji podržavaju argument)

Teksaški revolveraš je logička greška koja nastaje kada se ignorišu razlike, a naglašavaju sličnosti. Zatim se te sličnosti koriste kao dokaz za validnost određene tvrdnje ili argumenta. Najčešće govornik zanemaruje velike količine podataka i usredsređuje se na veoma malu podgrupu podataka koji podržavaju argument ili hipotezu koja se brani.

U nauci se ova greška manifestuje kada se isti podaci koriste i da bi se postavila određena hipoteza i da bi se ona testirala. Hipoteza mora biti konstruisana pre nego što se na osnovu nje prikupe podaci. Ukoliko se za stvaranje hipoteze upotrebljava jedna grupa podataka, onda za ispitivanje hipoteze mora biti generisana potpuno nova grupa podataka.

Ova logička greška je posledica apofenije. Taj psihološki fenomen odnosi se na težnju da se pronalaze šabloni tamo gde ih nema ili su nastali sasvim slučajno, najčešće prirodnim putem. Apofenija se obično manifestuje u vizuelnoj i zvučnoj percepciji i ta podvrsta ovog psihološkog fenomena naziva se pareidolija. Najpoznatiji primeri pareidolije su prepoznavanje lica u isečenom stablu, hlebu, oblacima i slično.

U literaturi je dobro dokumentovano kako to apofenija služi u racionalizaciji kockanja, kada kockari zamišljaju šablonе u brojevima lutrije, ruleta, u mašinama za kockanje pa čak i u kartaškim igrama. Jedna varijacija ovog fenomena je i logička greška kockarska zabluda.

Logička greška teksaški revolveraš dobila je naziv po šali o revolverašu koji nasumično puca u štalski zid pa onda opreća metu oko mesta gde ima najviše rupa - tako stvara utisak da je neverovatno dobar strelac.

Primer:

Proizvođači slatkih gaziranih pića navode rezultate istraživanja koji pokazuju da od pet zemalja u kojima se takva pića najviše prodaju, tri zemlje spadaju u deset najzdravijih zemalja na planeti i to uzimaju kao dokaz da su njihovi proizvodi zdravi.

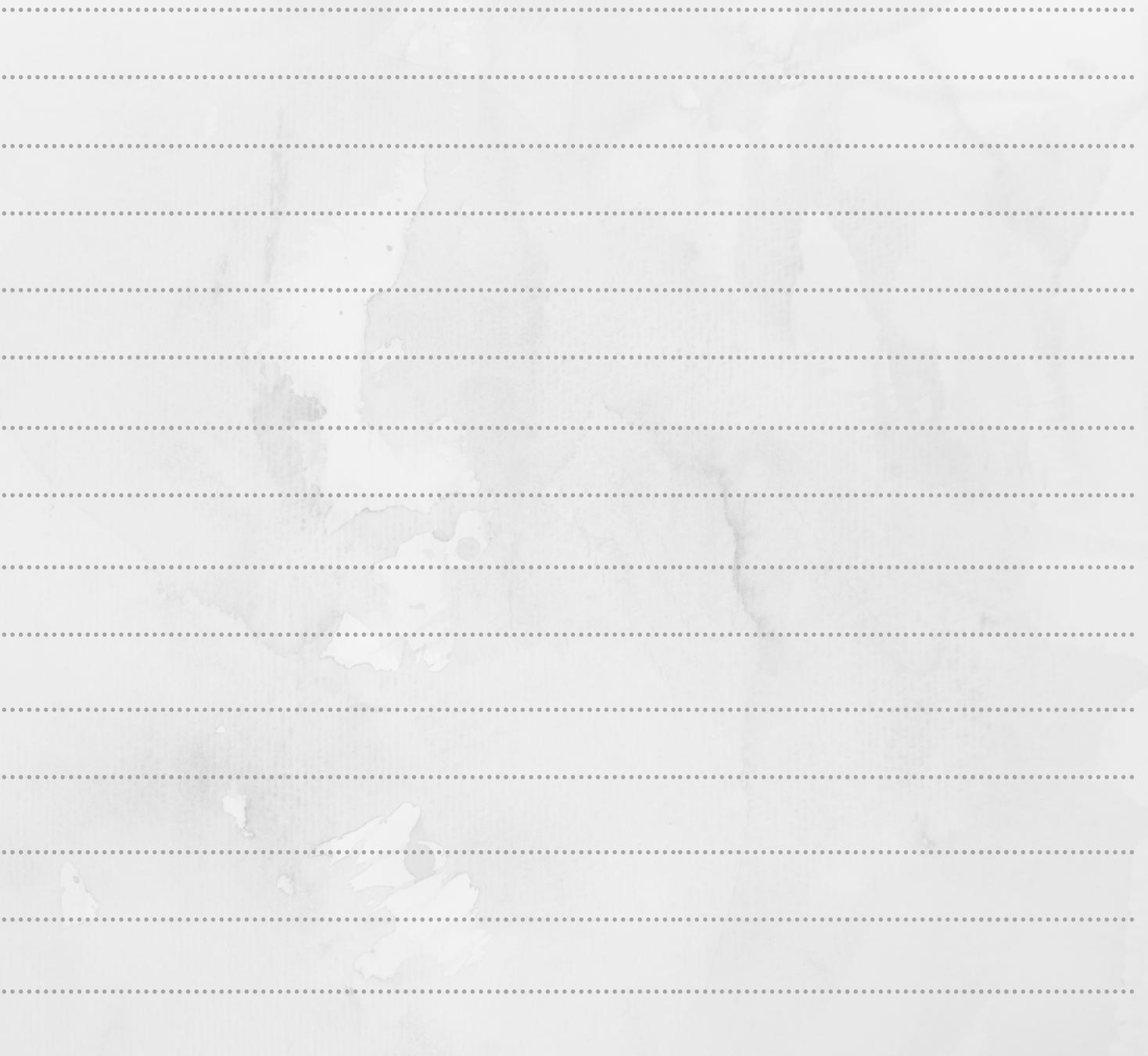
Ovde se potpuno zanemaruju svi ostali uzroci zaslužni za zdravstveno stanje građana pomenutih država. Takođe, potpuno se zanemaruju podaci iz svih ostalih zemalja u kojima se takva pića masovno konzumiraju.

Zadaci:

- 1.Napravi svoje primere za tri navedene logičke greške.
- 2.Probaj da u najnovijem izdanju Nedeljnika Vreme pronađeš neku od pomenutih ili neku drugu logičku grešku.

BELEŠKE:

CAAS ŠKOLA NOVINARSTVA

**FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION** For Freedom.

Western Balkans